

VINDICIAE

PRO LIBRO QUARTO

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ

Ad CAPUT I.

I. — Satisfactio nihil aliud est, nisi actio, qua is, qui alterum habet, tantum facit, quantum satis est ad injuriam compensandam; sive, quantum is, qui Iesus est, justè exigit. Amesius 1.: « Multo accuratio est definitio illa Scotti in 4. dist. 13. quam Bellarm. non ex ignorantia, sed ex astutia mutavit: Satisfactio est redditio aequivalentis, voluntarie alias indebiti. » Resp.: Hæc Scotti definitio, ut ipse fatetur, est generalis, etiam restitutioni competens, quam Bellarm. hic bene a satisfactione distinguit; quod restituunt resipiciat dammum re ipsa illatum; Satisfactio personam injury affectam, etiam si ei dammum nullum accepiterit. Amesius 2.: « Variatio illa Scriptoris (sive quantum is, qui Iesus est, exigit). Satisfactionis naturam plane confundit. Pater enim a filio prodigo, et rebelle, exigit vita emendationem, que tamen Satisfactionis nihil in se habet ». Respond.: Nulla hic confusio, nisi Amesii. Nam pater a filio emendationem exigit, non titulo justitiae commutativa, sed obedientiae, et patriæ potestatis.

II. — Satisfactio aliquando fit ad absolutam, et perfectam aequalitatem, ut Christus Deo: aliquando autem fit ad aequalitatem imperfectam. Hæc saltem posterior locum habet in sacramento Poenitentia. Amesius frusta opponit sine ulla causa, ne dicta ejus commemorari merentur.

III. — Pro amicitia restauranda non potest homo Deo satisfacere, sed pro justitia tantum. Restituta est enim amicitia per gratui-

tam Dei misericordiam, et per redemptiōnem, que est in Christo Iesu: Sed manet debitum luenda poenæ, quo justitia satisfiat. Amesius: « Distinctio ista molliis nominibus est inepta. Nam 1. Cum omnis satisfactio sit ad injuriam compensandam (juxta Bellarm. definitionem), necesse est, ut omnis etiam satisfactio sit ad ius, et justitiam restituendam. 2. Christus non alia ratione restituit nobis amicitiam Dei, quam poenam nobis debitam ferendo. 3. Si amicitia restituta, poena peccati manet luenda, tum amicus Dei potest condemnari, quod disertus verbis Apostoli detestatur, Roman. VIII. vers. 1. » Resp. 1.: Distinctio illa omni ex parte vera, et idonea est. Nam, ut fatentur omnes Lutherani et Calvinistæ, homo peccator non potest ullatenus satisfacere pro ea injurya, qua peccando mortaliter, et amicitiā, et jus Dei lesit. Amicitiam restituit Deus gratis: quomodo enim inimicus Dei satisficeret, ut recipiat in gratiam, cum opera inimici, et filii diaboli nil tale mereatur? 2. « Si Christus non aliter restitueret nobis amicitiam divinam, nisi poenam nobis debitam, ferendo », omnibus defacto restitueretur amicitia divina, quia pro omnibus tulit poenam. Et in actu primo quidem, ac in genere cause moritorum, hoc sine dubio sufficiebat: at in actu secundo, sine applicatione mediorum, et infusione gratia sanctificantis formaliter, non fit reconciliatio, et amicitia. 3. Amicum Dei posse condemnari ad aliquam poenam temporariam, licet non ad æternam: repugnat enim amicitia divine separatio perpetua, et status damnationis, de quo Rom. VIII. vers. 4.

Quod deinceps Amesius carpit doctrinam Bellarmi ex Cajetano desumptam, eique objicit Suarezii et Vasquezii « refutationem solidam », dissimulo, quia concernit disputationem Scholasticam.

Ad CAPUT II.

Questio est: An remissa culpa remaneat aliquando reatus poene temporalis, tum in alia vita, tum etiam in praesenti. Amesius: « Pontificii affirmant. Nos autem, quamvis non dubitemus, quin dignitas, et meritum poenæ maneat, dum reliquie peccati manent; et experientia ipsa doceat, malis variis, que sua natura sunt poenæ, in ista vita fideles justificatos urgeri: negamus tamen, vel penam futura in vita ipsi luendam permanere; vel in hujus vita malis, vindicta divina propriam rationem inveniri. Vindicta autem propria est, quando malum, quod alieni infligit, non in boum, sed in malum eius infligit. Malum autem hujusmodi ab omnibus piis removeri, disertis verbis docet Apostolus Rom. IX. cum *omnia ipsis in bonum cooperari* testatur. Neque aliud quidquam docemus hac in parte, quam quod Guliel. Parisiensis, antiquissimus, et gravissimus Scholasticorum olim scriptis de Sacram. in generali fol. 4. Poenam ut poenam etc. » Resp.: Amesius hic, ut supra lib. et cap. 3. sub finem q. 1. in patrocinio sui erroris, Guliel. Parisiensis allegavit greca, seu Calviniana fide. Nam in cit. loc. aperte tractat tantum de remissione omnis culpe, et poene per Baptismum, quod et nos asservamus. Deinceps vero in lib. de poenit. cap. 49. pag. 477. edit. Veneta, ex professo tradit communem doctrinam Catholicaem, quod contrito subinde ita sit ardens, « et perfecta, ut omnem etiam poenam reatum delectat, ita, ut sit Baptismus plena liberatio a poenis, ut evolare absque sensu, et purgatoriæ experientia facial preuentis etc. » Cum vero non est ita perfecta (uti plerumque contingit) ostendit deinde, quomodo « confessor debet injungere satisfactionem ». Et in lib. de poenit. pag. 552. toto cap. 41. tradit modum satisfactionis injungendi, et implenda. Item in opere de Universo, par. 4. cap. 60. et seq. ex instituto tract. de Purgat. de loco, causis, et modis, quibus purgantur animæ, que sine perfecta contritione inchoarunt purgationem in hac vita, etc., que omnia e diametro repugnant Amesianis erroribus.

Specialiter autem sub finem cap. 60. argumento Lutherano-Calvinistico, quod « clementissimus Creator non amet, vel querat tormenta animarum, cum si essentialiter, et fontaliter misericors, etc. », respondet: « Sic ut est essentialiter misericors, sic etiam essentialiter justus: et propter hoc, sicut non querit poenas animarum, aut cruciat per se; sed quia multipliciter utilis animabus et salutares; sic non querit eos, quia tormenta sunt (hæc enim intentio crudelitatis est diabolice); sed potius, quia justæ, et honori suo convenientissime: in quantum enim justa, et bona sunt, etiam decore sunt, quoniam decent et justitiam, et merita patientium, vel patientes propter merita mala... Quam utilis autem, et quam salutaris si hominibus in parte ista Dei justitia, inde licet intuiri, quia meta future purgationis etiam alias non deterrit, poenitentiale purgationem et facilis, et citius in praesenti vita incepit, ad diligentius, et strenuus prosequuntur, et satagunt consummare, antequam vita ista defungantur ». Ita Parisiensis plane sapienter, et Catholicus. Ad illud porro, quod « vindicta præcis tantum in malum infligit poenas », si universaliter respectu omnium peccatorum asseratur, falsum est; aliquo nulla daretur justitia vindicativa, et omnis vindicta esset ex crudelitate; quod utrumque est perabsurdum. Intentit ergo Deus in poenis amicorum suorum imperfectorum et honestatem justitiae, et bonum ipsum hominum peccatorum; ne aliqui apud eos peccatum vilescat; et ut acris exstumularent ad frequentiam, et industria in operibus bonis, ut supra de Purgatori. dixi; ubi et reliqua ad hanc questionem pertinenda expedita sunt.

Ad CAPUT III.

Assertio Catholica est, reatum poenæ temporalis, que remanet post culpam, bonis operibus redimi posse. Amesius: « Quia possit manus Dei aliquando per idoneam humiliacionem, et emendationem vita præveniri, nemo nostrum unquam dubitavit: sed hoc fieri negamus per satisfactionem, aut pretii solutionem, sed per supplicationem, aut deprecationem; cui Deus ex mera gratia relaxationem aliquam gravioris castigationis indulget ». Catholici tria docent: 1. Penas temporales alterius vite, que in Purgatorio luendæ essent, redimi posse je-

juniis, precibus, eleemosynis etc. 2. Penas temporales hujus vite interdum non posse redimi, uti est mors, et illa pena Davidi inficta II Reg. xii. per mortem filii. 3. Posse aliquando eas aliis operibus tolli. Amesius: « Iste sunt tres fraudes. Nam 1. jejuna, 2. preces, 3. eleemosyna (actiones imperfecte, debita, non æquivalentes hujus vite malis) non possunt esse premita redemptio pro pena gehenna ». Resp.: Nec debent esse pro penis gehennæ ut sic, quæ æternæ sunt. Deinde habent eam vim satisfaciendi, quia sunt voluntariae, et filii Dei, per cuius gratiam elevantur, cum ex se essent tales, quales vult Amesius eas esse ex naturali sua conditione. Amesius 2.: « Qui dicunt ponam gehennæ tam facile redimi, idem etiam de omnibus penis temporalibus, sine ullo scrupulo affirmarent, nisi experientia, et sensu communis viderent, hoc possit refelli ». Resp.: Cum omnia ista pendaent ex arbitrio Dei, nihil erratur, cum id asservit, quod ex Scriptura nobis constat. Quid hic ergo fraudis, aut absurdii, Amesius 3.: « Posse ullas penas tolli a nobis aliis operibus, tamquam pretio Satisfactionis? hoc restat probandum ». Resp.: Hoc probatur evidenter 1. ex Jon. ult. ubi Ninivite, qui ob gravia sceleris meruerant subversionem urbis, tamen jejunis, sacris, et precibus placarunt Dominum. Amesius: « Ut hoc exemplum questioni aptetur, probare debuit Bellarm. 1. Ninivitis antea fuisse peccata remissa, quoad culpam, et penæ debitum solum remansisse. 2. Niniviti obtulisse Deo jejuna etc., pro pretio redemptiois, et satisfactionis. 3. Deum ideo conservasse urbem, quia justitia sue Ninivite satisficerent. Cum autem nihil horum probari possit, sequitur, exemplum istud plane alienum esse a causa. Deus aliquando parcit iis, quibus non est proprie reconciliatus, idque etiam ex occasione humilationis aliecius inefficacis, tam propter alias causas ipsi notas, quam ut ostenderet, quam gratam habeat veram conversionem, cuius tenuem umbram respicere dignatur. I Reg. xxi. vers. 29. » Resp.: Nihil horum probare debuit Bellarmino; quia exemplum Ninivitarum non producitur, nisi pro tertia propositione probanda, scilicet, posse penas temporales hujus vita aliis operibus tolli; quod ex hoc, et Nabuchodonosoris exemplis evidens est; etiam supponatur, nec huic, nec illos fuisse justificatos. Prima autem proposicio de penis Purgatorii jam probata est, t. 2.

Ad CAPUT IV.

E tribus modis satisfaciendi Domino, a Tridentino sess. 14. cap. 9. assignatis, primum tantum admittunt Lutherano-Calviniani, nempe penas, et flagella a Deo immissa, patienter ferenda: Cetera duo in Quæst. assignata contempnunt. Futilis hic cavillatio Amesii est, cum ait: « Everti totam judiciale potestatem Sacerdotum, quod Bellarm. sine questionum distinctione ponat, quasi nihil inter sit ad sacramentum poenitentiae, sive peccatis sua sponte eligat quomodo satisficiat, sive subjicit se arbitrio Sacerdotum ». Futilis, inquam, est hec cavillatio; cum ratum sit apud omnes Catholicos, non nisi in formâ sacramentali impositas satisfactiones vim habere ex opere operato. Non omnia ubivis repetenda sunt. Hoc ergo supposito, probatur absolute vis satisfactionis sponte assumptarum, tot exemplis, et testimonis SS. Scripturarum, ut mirum sit, posse id aliquis negare. Quis S. Job cogit *Poenitentiam agere in favilla, et cinere*, ejus delicti, quod verbo commiserat? Job cap. ult. *Insuper locutus sum: idcirco ipse me reprehendit in favilla, et cinere*. Quis Davidem cogit jejunare, et humi jaceri? II Reg. xii. *Et ponere vestimentum suum cilicum?* Psal. lxxviii. *Et panem sicut cinerem manducare, et potum cum fletu miscere?* Psal. cii. Amesius: « Poenitentiae et humilationis naturalia, et usitata signa, in extraordinaria, et sollemni humilatione, a Deo ipso poenitentibus imperantur, quia adjuncta talia suis subjectis adherant, et ut effecta e suis causis emanant ». Resp.: Hoc effigium est voluntaria divinatio, sine ullo Scripture fundamento, aut ratione nitente. Unde evincetur præceptum divinum tale? numquid opus Quodlibeticus illius sycophantica? Sic enim inquit: « Non minus ridiculum est nugamentum, istiusmodi humilationis indicia, in opera satisfactoria transubstantiaria, quam si quis diceret, prostrationem servi coram Domino suo Matth. xii. vers. 36. satisfactionem fuisse pro debito suo, quod fuit mille talentorum, etc. » Resp.: Amesius perspicie nugatur, et sycophantatur. Assertio hic a Bellarm. confirmata est precise, sponte suscipi opera laboriosa posse in satisfactionem, idque luculentissime evincit exemplis S. Scripture, et SS. Patrum testimoniosis. Contra hoc assertum nihil habet, quod opponat Amesius. An

vero talia opera vere, condigne, congrue, et rigore justitiae etc. compensent offensas, et injurias divinas, in ultima quæst. constabat.

Ad CAPUT V.

Opera laboriosa in satisfactionem posse, ac debere a Sacerdotibus injungi, verba illa Matth. XVI. *Quocunque ligaveris, etc.*, et Matth. XVIII. *Quocunque aligaveris, etc.*, satis aperte doceant, uti testantur SS. Cyprian, Leo, Gregor., concil. Nicenum, can. 12, Carthag. IV. can. 76. Arausio, cap. 1. can. 3. etc. Verum Amesius verba Domini melius intelligit, quam Patres, et concilia; sic enim ait: « Iste verbi aperte contradictione docevit; quia eadem, et eorumdem peccata, eodem tempore, hac ratione solventur, et ligarentur: solventur in absolutione, et ligarentur in poena, et satisfactionis injunctione ». Quid, queso, in hoc contradictionis? Numquid etiam inter homines potest offensa, ac injuria remitti sub conditione, aut modo aliquo assignato? Nec verum est, quod subdit Amesius: « In verbis Domini separari, ac disjungi actiones ligandi et solvendi in suis objectis, tam quoad personas, quam quoad peccata ». Lutherano-Calvinianis « appetat ex verbis Domini », quidquid arridet, etsi oppositum appareat universæ præceptæ Ecclesie.

Non desunt etiam optimæ rationes, ob quas plena congruum fuerat, ut in Poenitentia sacramento Deus vellet per ministros eius multam peccatoribus imponi. 1. Qui peccant ante Baptismum, majori misericordia digni sunt, quam qui post Baptismum. 2. Maxime consentaneum est, ut si Deus ex misericordia condonet peccata, etiam justitia, quoad ejus fieri potest, satisfieri velit. 3. Poenitentia, quia est medicamentum animæ vulnerate, id plane exigit, ut qui curatur, medicinales ustiones, pharmaca amara, aliaque id genus multa sustineat. Amesius iterum graviter sycophantatur, fingens: « Nos ex his rationibus evincere velle, Deum non posse peccata suis actoribus amara reddere, nec justie illa condonare, nec efficere, ut ab aliis caveantur, nisi a peccatoribus penas exposcat, justitiae sue satisficiant, easque ex arbitrio aliqui sacrificuli curet imponi ». Hac esse mera mendacia, quis, lecto Bellarmino, non videat? cum hic supponat ex SS. Scripturis, et Patribus probatam hanc Dei voluntatem

Ad CAPUT VI.

Opera satisfactoria recte ad tria capita revercari, orationem scilicet, jejunium, et eleemosynam, constat ex SS. Scripturis, et Patribus; vel maxime etiam, cum non praecipit, sed mere de consilio sint, ut tomo 2. ostensum est. Calviniani saniores hic, SS. Patres æque, ac nos rident. Molinæus lib. v. de penit. S. Hieronymus de se in epistola ad Eustochium scribentem, quod nuda humo vir coherencent ossa coliserit, pectus percutserit, hebdomadas inedia transegit; haud obscurè carpit, dicens: « Cum hec faceret ad restinguendos ardores libidinis, qua fatetur se vestuisse, prudenter fecisset, si ex præcepto Apostoli (Lutheri) animum adiecisset ad nuptias ». Amesius totus hic est in nugacissimis cavillis, et sarcasmis. Referam aliquos, non omnes. Ait 1. « Insanum esse affirmare de oratione penitentia, et eleemosyna ab hilari datore proficidente, quod sint opera laboriosa, et pharmaca amara, etc. Respondeo: Ex se sunt corruptæ naturæ sine dubio talia, etsi cum auxilio Dei, ex spiritu charitatis facta, non minus ac jejunitia, cruciatu, mors ipsa, per amorem Dei perpessa, fieri queant dulcia, ac, ut Christus loquitur, *fugum suave, et onus leue*. Ait 2. « Comprimere concepcionem est officium peccata cavendi, quod non potest negligi sine peccato: Ergo non est satisfactio pro peccato admissa ». Respondeo: Compressio concepcionis aliqua est de necessitate; per quæ media, quantumvis aspera, et heroica, non est præceptum, sed meri, saluberrimique consilii. Ait 3. « Jejunium per se ab oratione separatum nihil valet ad mortificationem aliam concepcionis, quam ejus capaces sunt homines infideles, et bestie ». Quid, queso, hoc contra jejunium, et macerationem carnis, ex sancto fine, uti faciunt omnes pii, susceptam. Ait 4. « Opera aliqua esse Deo grata, etiam quatenus non sunt mandata, sed indebita, horridum quemdam sonum habet apud eos, quorum aures Scripturæ phrasibus (juxta

expositionem Calviniano-Lutheranam, qua legem interpretandi verbi Dei non patitur sunt assuefacta ». Dulcem illam sonum habuisse apud Apostolos, et alii sanctissimos viros, satis ostensum est, ubi de consiliis Evangelicis. 5. Quæ in Catholicorum *jejunia, orationes, et eleemosynas* porro sycophantice declamat, non responsum, sed stigma merentur. presertim dum Doctoris Angelici verba improbe ad suam calumniam detorquet. 6. Joannis Bapt. vestis, pili camelorum, cibis locusta, lectus humus, domus desertum, etc., omnia spirabant penitentiam, quam ipse prædicabat; et plauissem ex Christo, constat ex Math. ii. Ille tamen quoque virgula censoria Amesi perstringit, ait enim : « De lecto et domo somniasse vider Bellarmiñum; et in illis nihil esse, quod mereatur » (juxta Lutherano-Calvinianum Evangelium preducere), « operis boni, et sancti, nedum vel meriti, vel satisfactionis nomen, etc. At cur ob ista laudat Joannem Christus? Proh! quam alter sapient novi Evangeliste illi, quam prisa Sanctorum fides!

Ad CAPUT VII.

Hominem justificatum posse vere Deo satisfacere pro reatu poena temporalis, ne-gant praefracte Lutherano-Calviniani communiter, qui cum Lutherò « ipsum vocabulum satisfactionis sublatum vellent» una cum re, contra communem, et apertum totius priscæ Ecclesie sensum; cum non tantum rem ipsam, sed ipsam quoque vocem « Satisfactionis » exprimit Tertull., Cyprian., August., Hieron., Ambros., etc. Ut ergo haec veritas Catholica firmetur, prenotandum est, de Satisfactione illa hie agi, quæ ex condigno quidem poenam temporalem expiet, non tamen ex rigore iusticie. Haec posterior enim requirit, ut satisfiat ex propriis, et ad æqualitatem, nulla intercedente gratia creditoris. Utrumque hoc deest homini, respectu Dei : nihilominus tamen accidente multiplici gratia Dei, vere possimus aliquo modo ex propriis, et ad æqualitatem, adeoque condigne satisfacere. Gratia autem, quæ hic intervenit, est 1. Gratia sanctificans, qua efficiemur filii Dei, membra Christi, habitacula Spiritus S. Et ut sic, opera nostra habent quamdam infinitatem, adeoque æqualitatem aliquam cum injuria, quæ Deum preceando afficeramus. 2. Cum Deus omnia

nostra sibi jure vendicare posset, non omnia, quæ facere possemus, imperat, sed plurima suadet tantum, ut de consiliis legendis ostensum est. Ex qua benignitate Dei consequitur, ut habeamus opera propria, et indebita, quibus pro injuria satisfaciamus. Ea etiam est benignitas Dei, ut quæ munera sunt ipsius, nostra esse merita patiatur, et quæ de manu ejus accipimus, sibi donari libenter admittat. 3. Cum Deus nos ad amicitiam suam recipit, a poena, quam debemus, aternitatem auferit, ac in temporalem commutat.

Contra 4. opponit Amesius : « Opera omnia Spiritus Dei non habent infinitatem, ut constat ex rebus creatis ». Respond. : Sic est de omnibus naturalibus; secus de supernaturalibus, quorum Spiritus S. est principalis causa : Nec ad hoc opus est « hypostatica unio », sufficit eum esse principium efficaciter excitans, elevans, et cooperans. Contra 2. ait : « Si pro injuria satisfacimus, tum pro culpa; injuria enim est culpa. Si Deus non imperat omne bonum, tunc lex ejus non est perfecta ». Respondeo : Injuria actualis est culpa actualis; quæ transacta manet reatus duplex habitualiter, culpe, et poena : pro priori non possumus, pro posteriori possumus satisfacere. Imperare autem omne bonum usque adeo non est legis perfectæ, ut potius nomen legis non mereretur: esset enim inobsvabilis, adeoque tyrannica, cum imperaret omnes quasque actiones, quæ profecti sunt impossibilis. Contra 3. ait : « Cum juxta Bellarm. opera justorum habeant aliquam infinitatem, quare non et similem aternitatem ». Respondeo : Quia illa aliquis infinita est moralis; aternitas vero poenarum, quæ commutatur, physica est, quam opera satisfactoria nostra simpli-citer habere nequeunt. Quæ de purgatorio addit Amesius, expedita sunt tomo 2.

Ad CAPUT VIII.

I. — Adstruitur Catholica veritas. Nam Isa. i. promittit Deus remissionem plenam peccatorum, quasi premium quoddam is, qui non tantum mundaverint se per contritionem, sed etiam in bonis operibus se exeruerint; ubi (juxta expositionem S. Hieronymi) Dominus dicit : *Si hæc omnia* (nempe fructus dignos Pœnitentias) *feceritis, arguite me; nisi præmia dedero, quæ pollicetus sum.* Amesius : « Hæc est larva tantum argu-

menti, neque ulla ex parte satisfacit pro satisfactione ex condigno ». Respondeo : Quid ergo deest.

II. — *Peccata tua eleemosynis redime.* Dan. iv. Hic habemus vocem Redemptoris, quæ aequivalet vocē Satisfactionis; uti et Prov. XVI. *Misericordia et veritate redimunt iniquitas.* Nec obstat, quod Nabuchodonosor fuerit impius, adeoque non potuerit Deo satisfacere pro peccatis quoad poenam; eo quod culpam nequum esset remissa. Nam melius verba, Danielis intelliguntur de perfecta remissione peccati quoad culpam, et poenam; ita ut cohortatio sit ad magnas, et frequentes eleemosynas, quibus primum disponatur rex ad reconciliationem; deinde etiam poenam ex condigno redimat; quemadmodum intelligendus videtur locus iste Luce xi. *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis.* Ita loquitur S. Paulus.

Amesius multa hic opponit, sed nullius momenti, et qua doctrinam Bellarmi non ferunt. Esto enim, « nulla sit æqualitas proportionis inter eleemosynas tyramni, et injurias Deo illatas » : At cur rite facte non possent disponere (non sole quidem, sed alii bonis operibus comitate), et ad justificationem? Nec ideo « est melior conditio divitum, quam pauperum in ordine ad regnum Dei » : Nam et hi possunt aliqua opera misericordie corporalia, et omnia spiritualia aque frequentare, ac opulentissimi. Quod denique obturat Cajetanicam interpretationem verborum S. Lucea, quæ communis, et verus sensus eorum, et Danielis verborum arguitur, ut « diabolica interpretatio », explodi meretur; cum non modo Catholicæ, sed etiam Lutherani Jenenses ita exponent : « Date eleemosynam de eo, quod vestrum est, et juste possidetis; sic erit judicium, quod cor vestrum fide sit purificatum, cum vera fides per dilectionem sit operativa, etc. »

III. — *Facile fructus dignos Pœnitentie.* Luce iii. Hoc autem est operari eo modo, quo deceat eum, qui pœnitentiam proficit; qui autem Pœnitentiam proficit, quod aliquem lasserit, non solum cessat a laendo; nec solum cavit in futurum, ne quid in eum committat, sed etiam dannum resarcit, compensat injuriam, male facta corrigit. Ita S. Chrysostomus, Pacianus, Hysichius, Gregorius M., etc., qui ad fructus dignos Pœnitentie urgunt, non tantum vite novitatem, sed etiam, ut a licitis abstineant, malefacta

laboriosis operibus puniant, sceleris bonis operibus redimant, crapulam, et ebrietatem aquæ potu, et jejunio compensent, etc. Amesius : « Addere debuit Bellarmiñus : quoad poterit. Hac autem est ipsa questio. Annon igitur est haec egregia demonstratio, illud ipsum petere, quod est in questione? » Resp. : Non debebat explicite addi, quod jam in principio questionis satè explicatum fuerat. Sed instat, et sciscitur Amesius : « Cum Bellarm. cap. 6. doceat : aliquando tam vehementem esse posse dolorem contritionis, ut tota poena remittatur; annon ergo etiam isti debeat ferre fructus dignos Pœnitentie, seu operari eo modo, quo eos decet, qui Pœnitentiam profitentur? Negari hoc non potest, nisi Scriptura negetur, que docet, omnes Fideles ambulare debent εἰς τὸν κλῆρον, Ephes. iv. vers. 1, τὸν ἱερόν, Philippi. i. vers. 17, τὸν Κρήτην, Coloss. i. vers. 10. I Thess. ii. vers. 42. prout convenit vocationi, Evangelio, Domino Deo. Concedi autem a Bellarm. non potest sine confessione vanissimas fallacie, in isthac objectione ineptissime structæ ». Resp. 4 : Qui habuit perfectam contritionem, et si delevit omnem omnino reatum, sive dubio ad nullos alios Pœnitentie fructus ex præcepto tenetur : Sed quia homini vel non constat de perfectione sua contritionis, vel etiæ de hac constaret, quia tamen haec ipsa omni præcepto acris extimulat ad ultraneos illos Pœnitentia fructus, experimur in eis abundantiores fere esse ejusmodi fructus, in quibus est vehementer et perfectior contrito. 2. Omnes illi ambulant digne vocatione, Evangelio, Deo, qui præcepta servant, etsi non in sacco et cinere, in pane et aqua, in abstinentia etiam a licto conjugio, etc., consuet serventibus pœnitentibus exercitia obeant. Non ergo Bellarmiñus, sed Amesius fidei fallit, aut fallitur, prorsus contraria SS. Scriptura effutti.

IV. — Paulus II Corinth. vii. inter fructus sanctæ tristitiae, quæ Pœnitentiam in salutem stabilem operatur, ponit *vindictam* : haec autem præteritum respicit, et ad justitiam perficit; nec aliud est, quam satisfactio, sive illam homo de seipso sumat, sive injungatur ab alio. Amesius configit eum « Cajetano ad excommunicationem incestuosi. At Calvinus lib. iii. cap. 3. §. 13. aperte fatetur, Apostolum loqui de poena, quæ vindicta nomine a pœnitente suscepit; quod cum Amesius omnino negare non auderet, at :

« Hanc vindictam esse mortificationem carnis, ne porro peccet; non vero condignum prelum satisfactionis ». At ipsa vox *vindictæ* hanc evasionem præcludit. Nam vindicta non est de futuro, sicut medicina præservativa, vel *avertitor*, sed de præterito.

V. — Idem colligitur ex Levit. v. iv. vi. ubi sacrificia diversi pretii pro mensura delicti imperantur. Fuisse autem ea sacrificia compensationem pro reatu penæ temporalis expiendo, non vero pro culpa, et penæ externa, patet ex Psalm. l. *Si voluisses sacrificium, etc.* Item, quod ea sacrificia grata non erant, nisi qui offerebat, Deo gratius, adeoque justus esset. Falsum est, quod « hinc concludi pariter » ait Amesius : « Mortem alicuius bestiae satisfactionem esse de condigno pro pena gehennæ ». Non mors bestiæ, sed voluntarium sacrificium hominis illam offerentes ad mortem, immunditiam legalem, et penam temporalem expiabant, idque ex promissione Dei. Quod ait : « Manifeste falsum esse, sacrificia diversi pretii pro mensura delicti fuisse in lege imperata »; evincitur ex verbis claris Levit. vi. esse omnino verum. Nec obstat, uti putat Amesius, quod ei, qui per errorem peccavit Levit. v. vers. 16. 18. Et ei, qui de industria mentitus fuerit, idem sacrificium arietis integræ lactentis fuerit imperatum. Nam hinc potius inferre debebat, errorem vincibilium circa res sacras admissum, taxari a Deo haud aliter, ac mendacium de industria circa res humanas admissum. Que de taxa Romana porro sycophantatur, ad caudam draconis pertinet.

VI. — Haec tenus dicta confirmantur omnibus illis, quibus infra tom. 4. lib. ult. probabitur meritum bonorum operum. Ex his enim argumentum ducitur invictum a majori ad minus.

Ad CAPUT IX.

Ad traditionem illam veteris Ecclesie a Bellarmino hic representatam obmutuit Amesius. Numquid illa est luceolissima extam densis testimonis SS. Patrum, jam a primo seculo usque ad annum 1100. Nonne puduit ipsum et cum Calvinio, Kemnitio, Centuriatoribus etc. fateri, « Patres fere omnes agnoscere satisfactionem, qua Deus placatur, et peccata redimuntur »? Et simul cum eodem Calvinio aperte, et simpli citer dicere : « Omnes fere Patres, quorum

libri existant, aut hac in parte lapsos esse; aut nimis asperæ et dure locutus; adeoque excusari nullo modo posse immodicum veterum austeriorum, quæ et prorsus a Domini præscripto dissidebat, et, erat mirum in modum periculosæ etc ». Hanc Calvini arrogantium, et superbiam intolerandam bene a Bellarmino reprehensam dissimilare maluit Amesius, quam et Magister Calvinus, qui talem, dicam, ausus est scribere Patribus, et condiscipulus ex Schola Sedanensi Molinæus, qui frontem perfurcit ita, ut lib. iii. de penitent. cap. 21. scribere non erubuerit : « Etiam si plautra ejusmodi locorum excerptorum et Patribus congereremus », nihil effecturos; eo quod illi dicant : « Per lacrymas, exomoleges, humilem venie petitionem satisfacie Deo peccatores; has vero non esse poenæ ultrices seu vindictas ». Et cur, queso, non ? Numquid id cuncte fassus est Calvinus, et alii, ob verba nimis aperta ? « Non, si », inquit Molinæus, « omnem vetustatem replices, invenies exemplum Pastoris Ecclesie, qui ponenter peccatori dixerit : *Absolvo te a peccatis;* post absolutionem indixerit ei penas corporales, aut pecuniarias, ut satisficeret justitiae Dei ». Sane hic discipulus profect supra magistrum suum Calvinum, ope nimurum alme illius *Quodlibeticae*, artis scilicet versandi ad libitum Patres velut *crepundia*, et pupas. Quem graviter insecutus est Titius Ostiens. cap. 12. Lectori decernendum relinquo, ille, an hi majoris sint recordæ, aut impudentiæ ?

Ad CAPUT XI.

Objic. ex Ezech. xxxiii. « *Impietas impiu non nobilit et, quacunque die conversus fuerit ab impietate sua* : Ergo nulla superest penitentia exsolvens. Si enim superesset aliqua, certe adhuc noceret impio impietas ejus ». Resp. : Dictum illud Ezechieли non posse intelligi de pena temporali, manifestum est ex exemplis supra allatis Moysis, Aaronis, Davidis etc. qui post peccatum diuinum, tamen puniti temporaliter sunt. Intelligitur ergo tantum de documento exterioro : sicut vice versa Deus impiorum bona opera sepe remunerat temporaliter mercede, ut docent SS. Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Gregorius, etc. Quorum vel nude assertioni (etsi revera non desint eis. Scripturis testimonia et exemplia) plus

merito deferimus, quam nude inficiioni Amesiana.

Ad CAPUT XIII.

I. — Objic. « Scriptura omnes, quæ a Pontificiis pro satisfactione adducuntur, præceptum divinum sonant : At satisfactio, quam Scholastici docent, ipsorum opinione constat ex operibus indebitis, non præceptis : Ergo hec satisfactio ex Scriptura non probatur ». Resp. : Minor propositio falsa est, si loquatur de absolute indebitis : nam talia opera satisfactoria, etiæ indebita alias essent, si homo maneret innocens ; ubi tamen lethali peccatum, incurrit illorum debitum ex præcepto divino. Quod vero ait Amesius, « orationem et elemosynam esse debitam, etiam a non peccantibus », falsum est de frequentiori, et copiosa, et multo magno de jejunis, et ceteris austerioribus, quas tantopere SS. Patres in vere penitentiæ urgebant.

II. — Objic. « Qui recusat satisfacere, ex Scholasticorum sententia non peccat : Sed qui non agit fructus dignos Penitentia, peccat : Ergo agere penitentiam, et facere fructus dignos Penitentia etc. non sunt satisfactione ». Resp. : Majorem ut falsam cum Mag. et S. Thoma rejicit major, et melior pars Scholasticorum, faventibus maxime SS. Patribus, et concil. Florent. et Tridentino ; quia satisfactionem non facerent partem sacramenti Poenitentia, nisi et a Deo institutam, et necessariam in re, vel in voto esse credidissent. Viderint, qui secus docent cum Scot. Gabr. etc., quorum sententiam temeritatem arguent cum Suarez rectiones, et communem Vasquez censem esse de fide definitam. Nugatur etiam Amesius, cum ait : « eodem recidere, quod ab aliis etiam Jesuitis ipsi doceatur, non teneri semper Confessarium ad imponendam penitentiam per modum præcepti, etc ». Id enim tantum verum est, vel in casu impotentiæ, vel cum levissima venialia tantum in confessione sunt exposita ; aut certe cum confessor adverbit, penitentiam jam ante plene satisfisse ; quo casu etiam absolute possit nullam injungere. Adde, præceptum illud facienti fructus dignos Penitentia, intelligi cum conditione, si quis scilicet velit perfectam peccatorum remissionem, etiam quoad omnem penam habere. Neque enim videntur novo peccato mortifero se obstringere,

qui differunt plenam satisfactionem. Amesius falso ex Matth. iii. vers. 7. 8. 10. Joan. xv. v. 2, oppositum conatur excuspare. Matthæus enim tantum impenitentibus absolute minatur extitum eternum : Joannes vero generaliter exigit bona opera a quibus fidelibus. Sed ait Amesius : « Debitum, si non quam primum solvat Deo, qui est solvendo, necessario incurrit debitum novum, ratione illius tam impia omissionis ».

Respond. : De debito redeundi in gratiam cum Deo, hoc probabilissime suadent variae rationes a Scholasticis confectæ ; etsi in præceptu plerique, id minus congrue divina clementia condescendentis humanæ infirmitati ; de debito autem pro pena temporali, nulla afferunt ex Scriptura, vel ex ratione lex universum vetans dilatatio-

nem. III. — Objic. « Indulgentia, Pontificiorum opinione, remittunt satisfactions ; sed non solvunt nos illis præceptis : *Facile fructus dignos*; *Agite Poenitentiam etc.* Hæc igitur non sunt satisfactionem præcepta ». Resp. : Neg. minorem. Indulgentia non absolvunt quidem a præcepto illo universali solvendi debita ; faciunt tamen, ut quis tunc non habeat debitum ulterioris satisfactionis. Sicut cum Apostolus Rom. xii. imperat, ut solvamus omnibus debita ; si quis creditorum condonet debitum, non solvetur debitor ab observatione præcepti illius, sed faciet, ut non habeat debitum, quod reddat. Disparitatem quam hic assignare conatur Amesius, tota consistit in eo, quod potestas Indulgentiarum non sit penes Papam, de quo cap. sequenti. Quatenus vero satisfactions sint præcepte, jam supra dictum est.

IV. — Objic. « Gratuita est peccatorum remissio : Ergo non requirit a nobis satisfactionem ». Resp. : Vehementer ambiguum est antecedente hujus objectionis : nam gratuita quidem est peccatorum remissio, tum, quia Deus gratis fidem, et Poenitentiam inspirat, tum, quia gratis ad suam gratiam nos recipit, tum, quia gratis culpam, et reatum mortis æternæ condonat ; tum denique, quia gratiam illam infundit, per quam pro pena temporali, que admissa culpa remanet, satisfacimus. Sed hæc omnia gratuta peccati remissio non modo cum satisfactione non pugnat, sed eam potius dignit. Gratia autem illa, que tantopere in SS. litteris prædicatur, proprie opponitur iis tantum operibus, qua-

ex viribus liberi arbitrii fiunt : nam opera, quæ ex gratia ipsa procedunt, adeo non opponuntur gracie, ut in ea tamquam effectus in causa includantur. Nec valet evasio Amesii, qua ait : « Quæritur de gratia remissionis, et Bellarm. respondit de gratia sanctificationis : queritur de oppositione infer gratitatem remissionem, et satisfactionem, Bellarm de oppositione respondet inter gratiam, et opera bona, qua sunt bona ». Resp. : Jam ad hoc patet ex responsione ad antecedens objectionis, quam Amesius subdole dissimulavit, ut posset aliquid in speciem replicare.

Ad CAPUT XIV.

I. — Objic. « Integer, et illibatus non servatur Christi honor, si homines satisfacere debent pro suis peccatis ». Amesius neglectus omni probatione ejus, quod plene gratis, et falso assumit, Bellarmino responsum sibi compendiebat, « quod satisfactiones nostræ sint instrumentum divinitus institutum... ad applicandas satisfactiones Christi, et sic ponam temporalem peccatorum expiandam ». Verba Bellarmini integrâ hæc sunt, que Amesio libuit omittere : Loca Isiae, Petri et Pauli a Calvinio adducta nihil aliud docent, nisi Christi mortem fuisse sufficiens ad omnia peccata mundi totius redimenda. Sed hoc pretium nemini prodest, nisi modo aliquo applicetur. Nam si nulla requiritur applicatio, et omnes omnino Christi sanguinem expiavit, unde tam multi in mundo impii? Cor tam pauci salvantur? Quid facit Baptismus? Quid Eucharistia? Quid fides? Quid Penitentia? Quid ipsum Evangelium predicatum? Confundens ergo, Christi mortem, quæ per se ad omnia peccata abloenda sufficeret, nemini prodesse, nisi per fidem, et sacramenta, ceteraque instrumenta divinitus instituta, singulis applicantur. Hæc valde clara compendii causa truncauit eneruator; sed, ut futilis ejus replicas unico flatu disjiciam, quero ; que vel umbra repugnantie sit in hoc, quod, siue merita Christi voluit Deus per fidem, sacramenta, Evangelii predicationem applicare; ita etiam per satisfactiones nostras illam ipsam universalem satisfactionem Christi, qua expientur poena peccatorum temporales? Sic ut enim fides charitate formata, aut sacramentum Baptismi, vel Penitentia applicat nobis meritum Christi per gratiam sanctificantem,

remissivam culpæ, et poenæ æternæ ; ita et opera satisfactoria justi applicant merita passionis Christi, sine quibus illa non valeant ad abolendam poenam. Instituisse autem sic Deum, et ad instituendum etiam juxta captum nostrum habuisse optimas rationes, jam ex superioribus patet, precipue ex fine §. 4. Merita petitiones principii sunt, que Amesius obiectit; nec vel apparetne probant, Deum non potuisse ita instituere, sicut de facto ex SS. Patribus ostendimus fuisse institutum. Confirmatur, et declaratur ulterius doctrina Catholica : quia major est Christi gloria, si dicatur, cum non solum pro peccatis nostris satisfecisse, sed etiam membris suis donasse, ut per ejus gratiam, et virtutem aliqua ex parte etiam ipsa satisfaccerent : quemadmodum Dei potentiam commendat, et celebrat, qui dicit, Deum non solum per se, sed etiam per servos suos mirificare facere. Idemque est in naturalibus causis, quarum activitas, et efficientia pariter possit negari, tamquam gloriam Dei minuens : Amesius nescit, quid dicat, dum huic communicationi, qua Deus creaturis suam aliquo modo potentiam tribuit, contradicit. Neque enim dicimus (uti Ubiquitarii), divina attributa posse quoad talitatem ulli creature communicari, sed solum, quod siue Deus essentialiter est omnipotens, ita aliquando potentiam, sive naturalem, sive supernaturalem, sive principalem, sive instrumentarium communicare posse suis creaturis, tamquam causis secundis, et prima essentialiter subordinatis : Mirum est, si Amesius sustinuit se vocari a suis filiis patrem ut sic (juxta suam sapientiam), «cause solitaria major esset dignitas, quam causa aliis ».

II. — Objic. « Pacem conscientia non possunt illi habere, qui in satisfactionibus suis quartum abolitionem reatus poenæ ». Resp. : Conscientia pax non pendet a reatu illo poenæ temporalis, quem solum satisfactionibus nostris tollendum esse dicimus : Qui enim culpæ remissionem accepit, in gratiam cum Deo reddit, magna sine dubio fruatur conscientia pace, licet sciat, se temporali aliqua mulcta ob peccata præterita castigandum. Cum vero putat Calvinus ne centum quidem vitas sufficere ad satisfactionem, quam debemus, fallitur apertissime; siquidem tanti estimatur a Deo satisfactione, que in hac vita sponte, atque ex charitate suscipitur, ut brevis hujus vite labor

facile compensem acerbissimos, longissimosque purgatoriū cruciatus; quod de unica Martyrii perpessione docet S. Cyprianus lib. IV. epist. 4. et de contritione perfecta Theologi communiter. Etiam hæc Amesius truncando enervavit.

Ad CAPUT XV.

I. — Objic. « Peccata, quæ Deus dicitur proficere post tergum, delere, demergere in profundum maris, non imputare, tecta habere etc., illa non ad iudicium vocat, et puni: sed creditum, et resipiscitum peccata projicit post tergum etc. » Resp. : Iste formula hoc tantum significant, Deum projectare, delere etc. peccata eorum, quibus amicitiam gratiamque suam restituit; quia, quod attinet ad reatum culpa, et poena æterna, ita illos respicit, ac si nunquam peccassent, licet ob eorum utilitatem, aliquæ justissimis de causis, aut eos ipse temporaliter castiget, aut ut seipsi castigent, velit. Quod si hoc Amesius vocare volit « non per omnia » totalem, sed partiale remissionem, per nos licet. Plus quam diximus, nec Calvinus, nec Amesius ex illis Scripturae locutionibus extundent.

II. — Objic. « Isai. I. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix abscent etc. » Resp. : Mirum est, Isaiam produci a Calvinio pro suo errore, cum, si illi glossis non depravetur, facile deducere possit errorem Neo-Evangelicorum. Cum enim Dominus ib. premissit: *Lavamini, mundi estote, auferite etc.*, promisit quidem perfectam peccati purgationem, ut nulla restet poena: Sed non tantum qualitercumque creditibus, et resipiscitibus (ut adversarii e capite suo, et non de ore Domini, docent); sed is, qui prius lavantur per veram contritionem, et Penitentiam, deinceps cessant a peccatis, quibus anteriorne assueraverant: tum in bonis operibus assidue, ac diligenter exercentur, atque ita (ut hunc locum S. Hieronymus interpretatur), dignos Penitentie fructus facient. His ergo dicit Dominus illa, que Calvinus obiectit. Falsum est, quod ait Amesius, « nos ideo remissionem illam, qua sola Christi Satisfactione nützt, directe accusare imperfectionis »; non magis certe, quam causam primam, et universalem arguimus imperfectionis, eo quod habeat sibi subordinatas etiam secundas.

III. — Objic. « Christus poenas peccatis nostris debitas tulit : Castigatio pacis nostræ super eum, Isai. LIII. » Resp. : Christi mors fuit premium, et satisfactio pro peccatis nostris, immediate pro culpa, et reatu mortis æternæ; immediate autem pro poena etiam temporali, quatenus gratiam præbet, per quam ipsi nos Domino satisfaciamus. Neque hinc sequitur, ut vult Amesius, « sic fore satisfactionem Christi multiplicem, non unam ». Est enim una, infinita virtute multiplex.

IV. — Objic. « Si a reatu liberarum per Christum, tum etiam liberarum a poena ». Resp. ut ante : Liberarum per Christi merita immediate a culpa, et poena æterna, mediae quoque a poena temporali. Distinctio autem ista inter reatum culpæ, et poena, non « est absurdâ nimis », ut mentitur Amesius, cum non modo ex ratione naturali, sed etiam ex SS. Scripturae testimonio supra evicerimus, actiones pravas liberas consequi veluti proprietates reprehensibilitatem, dignitatem, et meritum, tum, ut odio habeantur; tum, ut plectantur. Priorem sine posteriori posse tolli, et de facto tolli, multis exemplis supra constat. Sed adhuc argutatur Amesius : « Culpa remota necessario tollitur reatus poenæ, quia fundamento relationis ablato, relatio necessario cessat. Reatus autem est relatio ad poenam, et culpa est ejus fundamentum, sicut intelligentes omnes facile concedent ». Resp. : Hoc argumentum nimis, ideoque nihil probat. Pariter enim licet arguere : Actio peccaminosa est fundamentum reatus poenæ: Sed actio peccaminosa transiens non manet : Ergo nec reatus poenæ. Censetur ergo tam reatus culpæ, quam poenæ morali tamdiu manere, quamdiu culpa non fuerit vel condigna satisfactione, vel offendere remissionem sublata. Remissio vero hæc, quæliter ex voluntate Dei fiat, hactenus abunde fut ostendum.

Gerhardus hic disp. 23. usque ad th. 53. multa garrit, sed vix quicquam, quod non vel hactenus excus um sit, vel absque excusione, sua inanitate concidat, ut cum th. 8. ait esse « implicacionem contradictionis, cum statuitur satisfactio imperfecta ». At, numquid inter homines passim talis agnoscatur, cum debitor facit, quantum potest, communis proborum estimatione censetur sive satisfecisse obligatio? Th. 12. ait : Cum Christus Joan. VIII. adulteræ nullam satisfactionem imposuerit, nec missis Ecclesiæ debere illa opera satisfactione imponere. At quo modo hoc sequitur?

Anne pedaneus judex potest omnem illam gratiam indulgere, quam princeps supremus? Anne sic etiam inferet: Christus non damnavit adulteram: Ergo nullus judex debet damnare adulteras? O digna Gerhardo ratiocinatio! Quid? quod thesi sequentia non aliam concedat Christo potestatem, quam

ministeriale cum Apostolis et Sacerdotibus ceteris communem. Hec coequatio potestatis est impia, et blasphema detracio potestatis, quam in Christo omnes Theologi agnoscent, et vocant *Excellentia*. Cætera, his æque aut magis insula, præterebo.

VINDICÆ

PRO LIBRO PRIMO

DE INDULGENTIIS

Ad CAPUT I.

Indulgentias vocamus, nos Catholicæ, remissiones peccatarum, que saepe remanent luende post remissionem culparum, et reconciliationem in sacramento Poenitentiae adoptam, quas remissiones Summi Pontifices ex paterno lenitate, et condescensione ex filios suis, compatientes eorum infirmitati, certis temporibus, et non sine justa et rationabili causa aliqua concedere solent. Amesus hic degradinata calumnias, inquit: « Ex ista descriptione indulgentiarum manifeste appareat, hanc esse compendiariam summam, vel sententiā totius fere mysterii iniquitatibus, et proinde memorandam fuisse illam divinam providentiam, qua factum est, ut purgatio stabuli Papæ incepit ab istarum indulgentiarum impugnatione. Nam supponit 1. Remissionem culpe, pena remanente. 2. Remissionem et culpe, et poena, ab homine pro arbitrio suo factam. 3. Sacramentum novum ab homine introductum. 4. Summos Pontifices cum auctoritate monarchica, etiam in spiritualium rerum dispensatione. 5. Posse Pontifices de jure Dei remittere, ac dispensare. 6. Remissionem horum Pontificum majorem esse, quam quæ in Sacramentis exhibetur. 7. Haec omnia pendere ex rationabili causa, hoc est, eatenus fieri, quatenus Papa, et asseculi ejus prosunt. Certe si omnia accurate expendatur, nullum caput est in tota Theologia (Lutherico-Calvinica), quæ non lœdatur per doctrinam de indulgentiis. » Resp.: Amesus cernens præclsum sibi ostium disputandi theologicæ contra doctrinam de indulgentiis, apertum vero esse campum non tam declamandi populariter, quam criminandi syc-

phantice; hunc avide arripuit. Non dubito autem, cuivis prudenti perversitatem hujus calumniatoris non tam suspectam, quam perspectam, et manifestam fore, si consideraverit vel solam methodum hujus Amesiani libelli de Indulgentiis. Nam, cum prætendat enervacionem Bellarmiæ; hic vero in libro priori tractet: 1. De nomine indulgentiæ. 2. An sit thesaurus spiritualis Ecclesiæ? et penes quem potestas eam dispensandi? 3. Quid sit proprie indulgentia? An solutio vel absolutio? a quo vinculo absolvat? 4. De varietate indulgentiarum. 5. De fructu eorum. 6. Quis possit eas concedere, et quam ob causam? 7. Quæ dispositio ad eas requiratur? An et quomodo defunctis eis pro sint? In posteriori autem libro mendacia, fraudes, et imposturas, argumenta quoque sive a testimonio Scriptura, et Patrum, sive ab ipsa ratione petita, Lutheri, Calvinii, Heschusii, et Kemnitii aperiunt, discutiunt, et refellat. Amesus de toto hoc libro secundo, dum silet, reipsa agnoscit, recte Bellarmiū mendacia, fraudes, argumenta Lutherico-Calvinica discussisse. Quomodo enim alias indefensos reliquerunt suos Patriarchas, ac falso iis mendacia, imposturas, ut impingi non ostenderet, si illa veritatis specie eorum causam tueri se posse considereret? Frigida nimis, et diluta excusatio est, cum in calce libelli ait: « Quæ respondet Bellarmiū ad argumenta nostrorum lib. II. quia sunt fere omnia repetitiones principiorum antea subversorum, et causa ipsa talis est, ut operiosiorem refutationem seorsim non requirat: non possumus sine magno tædio, eoque non minus inutili, quam ingratu pertractare ». Quid enim vero hoc est, nisi herbam porrigeret, et fateri ipso facto, nihil se præter calumnias posse contra doctrinam Catholicam